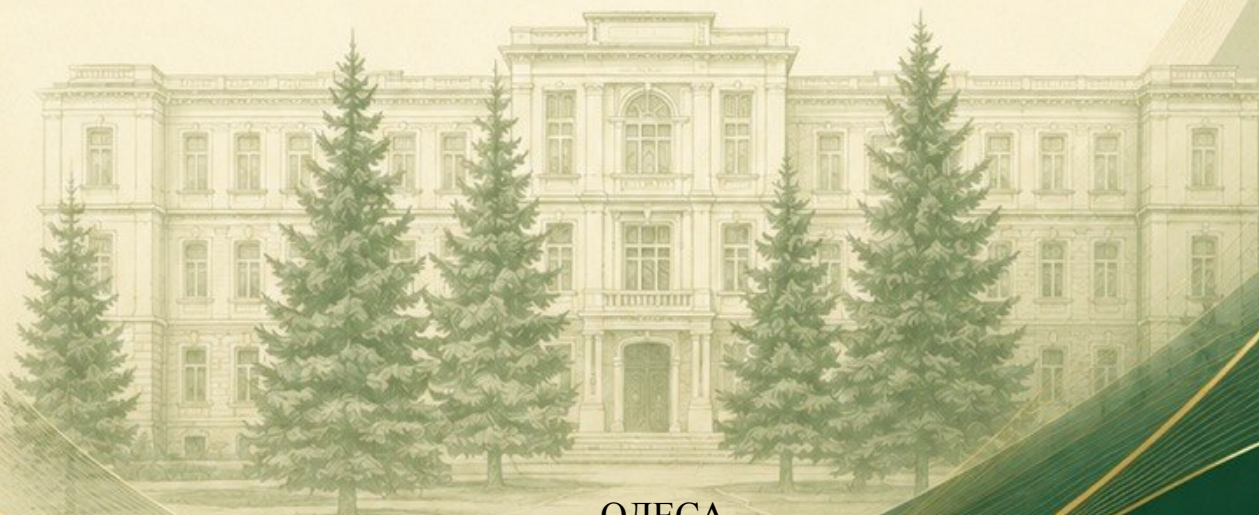

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціальної сфери

«ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ, МЕТОДИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ»

*ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ КОНФЕРЕНЦІЇ
У МЕЖАХ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ (СТАЖУВАННЯ)
6 червня 2026 року*

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/Zbarska2026>

УДК: 378:159.955:376.37

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи.

Листопад Олексій Анатолійович – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки.

Музиченко Ганна В'ячеславівна – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського.

Соколова Ганна Борисівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти, директор Навчально-наукового інституту фізичної культури, спорту та спеціальної освіти.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління.

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 р.)*

Рецензенти:

Форосян Ольга Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти.

Литовченко Світлана Віталіївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу освіти дітей з порушеннями сенсорного розвитку, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

«Трансформація освітнього процесу в закладах вищої освіти: інноваційні підходи, методи та технології навчання»: збірник матеріалів конференції у межах всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (стажування). Одеса : Університет Ушинського, 2026. 167 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції, присвячені актуальним питанням трансформації освітнього процесу в закладах вищої освіти, упровадженню інноваційних підходів, методів і технологій навчання, а також сучасним практикам у спеціальній освіті, логопедії та інклюзивному навчанні.

У представлених матеріалах науковці висвітлюють теоретичні й практичні аспекти модернізації освітнього середовища, розглядають ефективні форми організації навчання у ЗВО, аналізують можливості застосування інноваційних педагогічних технологій та окреслюють сучасні підходи до роботи в умовах спеціальної й інклюзивної освіти.

Відповідальність за зміст матеріалів несуть їх автори.

on..., Find out..., Fill in as much as you can of the table... .

Listening is essential, as cadets take the STANAG 6001 exam and will use English in their daily professional activities in the future. Current challenges show that military equipment is supplied from abroad, particularly from EU countries and the United States, so future officers will encounter manuals, instructions, and briefings in English. As English has become a global language, it is used in all spheres of life in any modern, developed society.

РОДІДЯЛ Дар'я Олександрівна

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРИЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗВО

Сучасні трансформаційні процеси в системі вищої освіти України зумовлюють необхідність оновлення підходів до навчання та підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних до гнучкої адаптації в умовах швидких суспільних змін. Освіта в Україні з кожним роком набуває більшої різноманітності, триває постійний процес удосконалення змісту навчання, впроваджуються нові педагогічні підходи та зростають вимоги до здобувачів вищої освіти. У цих умовах особливого значення набуває формування у студентів здатності самостійно аналізувати інформацію, критично її оцінювати, засвоювати нові знання та приймати обґрунтовані рішення.

Критичне мислення можна визначити як окремий тип мислення, що характеризується активністю, цілеспрямованістю, самостійністю, дисциплінованістю та рефлексивністю. Воно передбачає здатність людини визначати проблеми, аналізувати, синтезувати й оцінювати інформацію з різних джерел, висувати альтернативні варіанти розв'язання проблем та оцінювати їх, обирати власну позицію, аргументовано обґрунтовувати свої погляди, здійснювати свідомий вибір і діяти відповідно до нього [2, с. 94].

Актуальність розвитку критичного мислення обумовлена стрімким зростанням обсягу інформації, поширенням дезінформації, маніпулятивних впливів та фейкових новин у сучасному інформаційному просторі. Сьогодні недостатньо володіти лише певною сумою знань – важливо вміти здійснювати пошук, аналіз, оцінювання та практичне використання інформації, перевіряти її достовірність, виявляти причинно-наслідкові зв'язки та формувати власну аргументовану позицію. Такі вміння є важливою складовою не лише професійної підготовки майбутнього фахівця, а й загальної інтелектуальної культури особистості. Саме тому критичне мислення розглядається як одна з ключових компетентностей сучасного фахівця та необхідна умова його успішної професійної й соціальної самореалізації [4, с. 53].

Ефективне формування критичного мислення студентів потребує створення відповідних педагогічних умов. Освітній процес має ґрунтуватися на співпраці та взаємодії викладача і студентів, стимулювати самостійний аналіз інформації, пошук шляхів розв'язання проблем і розвиток творчого потенціалу здобувачів освіти [1, с. 419].

Процес формування критичного мислення можна розглянути як послідовність трьох взаємопов'язаних етапів: активізація знань (виклик), поглиблене осмислення (осмислення змісту), аналіз та висновки (рефлексія). На етапі виклику відбувається актуалізація наявних знань студентів, визначення проблемних питань і формування пізнавального інтересу до теми. Етап осмислення передбачає сприйняття, аналіз та інтеграцію нової інформації, її співвіднесення з попереднім досвідом і формування власного розуміння змісту. На етапі рефлексії студенти узагальнюють отримані знання, встановлюють зв'язки між новою та вже відомою інформацією, оцінюють її значущість і формулюють власні висновки [3, с. 456-457].

Важливу роль у формуванні критичного мислення студентів різних спеціальностей відіграють історичні дисципліни. Їх зміст безпосередньо пов'язаний з аналізом історичних джерел, порівнянням різних поглядів на події минулого, інтерпретацією фактів та встановленням причинно-наслідкових зв'язків між суспільними явищами. Робота з історичним матеріалом сприяє розвитку навичок аргументації, логічного мислення, оцінювання достовірності інформації та формування обґрунтованих висновків на основі доказів. Ці компетентності є важливими не лише для майбутніх істориків чи педагогів, а й для фахівців будь-якої галузі, оскільки забезпечують здатність критично сприймати інформацію, приймати виважені рішення та ефективно діяти в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Особливого значення у процесі викладання історичних дисциплін набуває дослідницький підхід до навчання, за якого зміст курсу розглядається не як сукупність готових знань, а як система проблемних питань, що потребують пошуку відповідей. Такий підхід передбачає постановку проблеми, пошук і критичний аналіз інформації, висування гіпотез, добір аргументів, перевірку отриманих результатів та формулювання висновків. Фактично структура дослідницької діяльності відтворює основні механізми критичного мислення та сприяє їх практичному розвитку.

Важливим інструментом формування критичного мислення є робота з історичними джерелами. Аналіз документів, наукових праць, мемуарів, статистичних матеріалів та інших джерел інформації навчає студентів перевіряти достовірність відомостей, визначати ступінь об'єктивності автора, виявляти можливі упередження та відрізнити факти від їх інтерпретації. Саме така діяльність формує навички критичного оцінювання інформації, які є особливо актуальними в умовах цифрового суспільства, інформаційних воєн та поширення дезінформації [5, с. 180-183].

Не менш важливим є залучення студентів до активних форм навчання: дискусій, дебатів, аналізу проблемних ситуацій, виконання дослідницьких проектів, підготовки наукових повідомлень та есе. У процесі такої діяльності студенти навчаються аргументувати власну позицію, аналізувати альтернативні точки зору, відстоювати свої погляди на основі доказів та коригувати їх під впливом переконливих аргументів. Це сприяє усвідомленню багатоваріантності історичного процесу та формуванню здатності до самостійного мислення.

Отже, викладання історичних дисциплін має значний потенціал для формування критичного мислення студентів. Поєднання дослідницького підходу, роботи з історичними джерелами та використання інтерактивних методів навчання створює умови для розвитку навичок аналізу, оцінювання, аргументації та прийняття рішень, які є необхідними для професійної діяльності та активної участі особистості в сучасному суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Куземко Л. В. Проблема формування у майбутніх педагогів критичного мислення та здатності вирішувати проблеми. *Молодий вчений*. 2017. №3(43). С. 417-421.
2. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2. С. 89-98.
3. Сухомлинова О., Жирська Г., Масло І. Формування критичного мислення у студентів: методи та підходи до розвитку аналітичних здібностей. *Перспективи та інновації науки*. 2023. №14. С. 452-467.
4. Усанова Л., Усанов І., Штепа О. Формування критичного мислення в системі компетентнісної підготовки фахівців. *Українська професійна освіта*. 2024. Вип. 16. С. 48-55.
5. Шалашна Н., Проскурнін В. Методика розвитку критичного мислення студентів засобами дослідницького навчання в процесі викладання курсу історії. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2019. №11. С. 178-191.

РУЧКИНА Маріанна Миколаївна
ORCID ID: 0000-0002-7170-4078
DOI:<https://doi.org/10.24195/EducationalProcess2026-2>

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ

Сучасний етап розвитку вищої освіти характеризується глибокими трансформаційними змінами, пов'язаними з цифровізацією суспільства, модернізацією освітнього простору, посиленням вимог до якості освітніх послуг

Іванова Наталія Володимирівна Освіта і культура в стилі педагогіки Фрідріха Фребеля: деякі аспекти підготовки вихователя	31
Карпілянський Дмитро Анатолійович. Кривенко Таїсія Сергіївна Результати емпіричного дослідження складових готовності майбутніх психологів до надання практичної допомоги колишнім комбатантам	34
Кусташ Юлія Іванівна, Чудовська Вікторія Анатоліївна Інноваційні підходи до підтримки студентів з розладами аутистичного спектра в умовах трансформації освітнього процесу у закладах вищої освіти	38
Лозова Тетяна Олександрівна Міжнародна сертифікація вчителів англійської мови: фокус на ТКТ (Teaching Knowledge Test)	40
Пилипюк Тетяна Володимирівна Педагогічна творчість у контексті сучасних освітніх реформ	42
Полєводова Наталія Григорівна Використання штучного інтелекту на уроках української мови в 5–9 класах Нової Української Школи: можливості та виклики	45
Пономаренко Віталій Євгенович Розвиток soft skills у студентів закладів вищої освіти	46
Попелюк Вікторія Павлівна Teaching listening comprehension to cadets of the military academy	48
Родідял Дар'я Олександрівна Формування критичного мислення студентів у процесі викладання історичних дисциплін у закладах вищої освіти	49
Ручкіна Маріанна Миколаївна Формування професійної готовності майбутніх викладачів закладів вищої освіти засобами асистентської практики	51
Сакалюк Оксана Олександрівна Інформаційно-комунікаційні технології у підготовці магістрів	54